

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Damian Walczak, Agnieszka Żołądkiewicz

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

WYBRANE DETERMINANTY ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

SELECTED DETERMINANTS OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT IN POLAND

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, rozwój gospodarczy, gmina

Key words: entrepreneurship, economic development, commune

Abstrakt. Celem badań było określenie zmiennych wpływających na liczbę przedsiębiorstw w poszczególnych gminach. Poznanie tych zmiennych pozwoli na potencjalne określenie działań, które mogą podejmować gminy, aby pozytywnie oddziaływać na liczbę przedsiębiorstw na swoim terenie. Dokonano podziału badanych zmiennych ze względu na charakter gminy: wiejska, miejska i miejsko-wiejska. W celu wyjaśnienia wpływu poszczególnych parametrów na rozwój przedsiębiorczości dokonano estymacji liniowego modelu ekonometrycznego za pomocą klasycznej metody najmniejszych kwadratów (KMNK) z wykorzystaniem oprogramowania ekonometrycznego *gretl*. Dane, które wykorzystano w modelu pochodziły z Banku Danych Lokalnych GUS. Stwierdzono, że we wszystkich rodzajach gmin do istotnych zmiennych wywierających wpływ na rozwój przedsiębiorczości należały: dochody podatkowe – podatek od nieruchomości na mieszkańca, mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania, udział osób w wieku produkcyjnym, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.

Wstęp

Pojęcie przedsiębiorczość funkcjonuje obecnie wszędzie – w dokumentach unijnych, rządowych, samorządowych, w dyskusjach na temat rozwoju edukacji i w programach wyborczych. Zagadnienia związane z przedsiębiorczością podejmowane są przez przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych, takich jak: ekonomia, nauka o zarządzaniu, socjologia, psychologia, prawo, pedagogika oraz etyka [Samitowska 2009]. W konsekwencji w literaturze przedmiotu trudno jest odnaleźć jednoznaczną definicję tego pojęcia, można bowiem doszukać się licznych opisów i znaczeń. Na potrzeby opracowania najwłaściwsza będzie definicja określająca przedsiębiorczość jako: „sposób myślenia i proces mający na celu stworzenie nowych form działalności gospodarczej oraz rozwój tych już istniejących z włączeniem umiejętności podejmowania ryzyka” [Mikołajczyk 2006, s. 207].

Rozwój przedsiębiorczości odgrywa istotną rolę dla rozwoju gospodarki. Ma wpływ m.in. na wzrost produkcji dóbr, zwiększenie zatrudnienia, a tym samym zmniejszenie bezrobocia, a także w znacznym stopniu przyczynia się do wzrostu dochodów ludności. W konsekwencji ważne staje się wspieranie przedsiębiorczości m.in. przez jednostki samorządu terytorialnego.

Ewidentną przewagą jednostek samorządu nad jakąkolwiek inną instytucją wspierającą przedsiębiorczość jest możliwość dysponowania szerokim wachlarzem narzędzi do kreowania korzystnych warunków dla rozwoju istniejących i nowo powstających podmiotów gospodarczych.

Spośród jednostek samorządu terytorialnego w największym stopniu wspierać przedsiębiorczość mogą przed wszystkim gminy. Wynika to głównie z tego, że zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej gminom przypisano największy zakres zadań. Wykonują one bowiem wszelkie zadania niezastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto do budżetu gmin trafia większość wszystkich dochodów samorządowych oraz gminy są jedynymi jednostkami, które otrzymują dochody z podatków samorządowych. Są to wpływy z podatków: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportowych, dochodowego od osób fizycznych prowadzących

działalność gospodarczą, opłaconego w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych oraz wpływy z opłat: skarbowej, targowej, miejscowej, uzdrowskiej, od posiadania psów, eksploatacyjnej i wielu innych [Braziewicz-Kumor, Bury 2011].

Material i metodyka badań

Celem pracy było zbadanie znaczenia określonych parametrów charakterystycznych dla gmin w Polsce w stosunku do rozwoju przedsiębiorczości. Dobór parametrów był uwarunkowany dostępnością danych dotyczących gmin (tab. 1). W modelu uwzględniono wyłącznie zmienne zewnętrzne, natomiast zmienne indywidualne, najczęściej socjoekonomiczne lub osobowe, nie zostały przedstawione [Gnyawali, Fogel 1994, Gadar, Yunus 2009]. Poziom rozwoju przedsiębiorczości wyznaczono za pomocą wskaźnika przedsiębiorczości wyrażonego jako liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w 2013 roku. Wybrano jednoosobową działalność gospodarczą jako wyznacznik przedsiębiorczości, w takiej bowiem formie prowadzona jest większość przedsiębiorstw z sektora małych i średnich firm (MSP), które zatrudniają ponad 6 mln osób w Polsce. W tym przypadku również miejsce rejestracji działalności było tożsame z miejscem prowadzenia działalności, co było istotne w prowadzonych badaniach [Walczak, Voss 2013].

Analizą objęto gminy wiejskie (1554), miejsko-wiejskie (507) i miejskie (307), łącznie 2368 gmin. Materiał do badań stanowiły informacje pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS [www.stat.gov.pl, 10.06.2015]. W celu wyjaśnienia wpływu poszczególnych parametrów na

Tabela 1. Zmienne niezależne
Table 1. The independent variables

Zmienna/ Variable	Nazwa zmiennej/ Variable name
X_1	ludność na 1 placówkę biblioteczną w 2013 r./ <i>opulation on 1 library outlet in 2013</i>
X_2	dochody podatkowe – podatek od nieruchomości na mieszkańca [zł]/ <i>income tax – property tax per capita [PLN]</i>
X_3	dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat/ <i>children attended kindergartens for 1 thousand. children aged 3-5 years</i>
X_4	udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem/ <i>share of expenditure in public roads in the total expenditure [%]</i>
X_5	mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania/ <i>flats equipped with central heating [%]</i>
X_6	saldo migracji zagranicznych/net international migration
X_7	udział osób w wieku produkcyjnym/ <i>share of people of working age [%]</i>
X_8	liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców/ <i>number of foundations, associations and social organizations per 1000 inhabitants</i>
X_9	ludność na 1 km ² / <i>population on 1 km²</i>
X_{10}	średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego/ <i>the average size of a farm [ha]</i>
X_{11}	udział kobiet w radzie miasta/ <i>share of women in the city council [%]</i>
X_{12}	udział terenów zieleni w powierzchni ogółem/ <i>share of green spaces in the total commune area [%]*</i>

*zmienna uwzględniona wyłącznie w gminach miejskich i miejsko-wiejskich/*variable included only in urban and rural-urban areas*

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Banku Danych Lokalnych GUS [www.stat.gov.pl, 10.06.2015]

Source: own study based on CSO data [www.stat.gov.pl, 10.06.2015]

rozwój przedsiębiorczości dokonano estymacji liniowego modelu ekonometrycznego o postaci [Borkowski i in. 2004]:

$$Y = \alpha_0 + \alpha_1 \cdot X_1 + \alpha_2 \cdot X_2 + \dots + \alpha_{13} \cdot X_{13} + \varepsilon \quad (1)$$

gdzie: Y – zmienna objaśniana, $X_1, X_2, \dots, X_{13}$ – zmienne objaśniające, za pomocą których dokonano wyjaśnienia kształtowania się badanej zmiennej Y , $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_{13}$ – nieznanne parametry strukturalne modelu, ε – składnik losowy, który w sposób syntetyczny odzwierciedla wszystkie przypadkowe czynniki, które oddziałują na badaną zmienną.

Estymacji parametrów liniowego modelu ekonometrycznego dokonano za pomocą klasycznej metody najmniejszych kwadratów (KMNK) z wykorzystaniem oprogramowania ekonometrycznego *gretl*. W liniowym modelu ekonometrycznym przyjęto za zmienną zależną liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w 2013 roku. Ponadto określono 12 zmiennych niezależnych (tab. 1). Estymacja parametrów została dokonana z uwzględnieniem podziału gmin na wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie.

Wyniki badań

W wyniku estymacji liniowego modelu ekonometrycznego otrzymano model składający się z 9 (gminy wiejskie), 5 (gminy miejskie) oraz 11 (gminy miejsko-wiejskie) zmiennych objaśniających, które miały istotny wpływ na liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w 2013 roku. Liniowy model ekonometryczny wyjaśniający wpływ zmiennych na rozwój przedsiębiorczości przyjął następujące postaci:

– gminy wiejskie:

$$Y = 20,0755 + 0,00105101X_1 + 0,00356089X_2 + 0,00899228X_3 + 84,3298X_5 - 83,659X_7 + 3,13132X_8 + 0,0696021X_9 + 0,124799X_{10} + 14,227X_{11} \quad (2)$$

– gminy miejskie:

$$Y = 53,0625 + 0,0404469X_2 + 40,3182X_5 - 100,04X_7 + 9,69131X_8 + 36,2765X_{11} \quad (3)$$

– gminy miejsko-wiejskie:

$$Y = -15,7341 + 0,000695757X_1 + 0,0110468X_2 + 0,0362202X_3 + 0,450624X_4 + 71,3662X_5 + 0,152892X_6 - 38,5152X_7 + 2,93498X_8 + 0,0548288X_{10} - 8,61783X_{12} \quad (4)$$

Jedynymi zmiennymi, które występowały we wszystkich modelach były:

- dochody podatkowe – podatek od nieruchomości na mieszkańca (zł),
- mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania (%),
- udział osób w wieku produkcyjnym (%),
- liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.

Pozostałe zmienne występują raz, ewentualnie 2 razy.

Zmienna X_5 – mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania oznaczała możliwość mieszkańców danej gminy, a wzrost wartości tej zmiennej przekładał się na liczbę osób prowadzących działalność gospodarczą. Podobny charakter miała zmienna X_8 – liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców, która wskazywała, że aktywność społeczna związana jest z aktywnością gospodarczą.

Interesujący z punktu badawczego był negatywny wpływ udziału osób w wieku produkcyjnym (X_7) na zmienną objaśnianą. Wzrost tego udziału o 1% powodował spadek liczby osób prowadzących działalność gospodarczą aż o kilkadziesiąt osób.

Inną zmienną negatywnie oddziałującą był udział terenów zieleni w powierzchni ogółem (X_{12}) w gminach miejsko-wiejskich. Należy podkreślić pozytywny wpływ (w gminach miejskich i wiejskich) udziału kobiet w radzie gminy lub miasta (X_{11}) i gęstości zaludnienia (X_9) na przedsiębiorczość w poszczególnych gminach. W gminach wiejskich i miejsko-wiejskich istotną zmienną

była również liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat (X_3). Można więc wnioskować, że wsparcie rodzin możliwością pozostawienia dziecka w zorganizowanej formie przedszkolnej wspiera przedsiębiorczość. W gminach wiejskich istotną zmienną była średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego (X_{10}), co oznacza, że w gminach, w których znajdują się większe gospodarstwa więcej osób decyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej – być może rolnicy mający większe gospodarstwa rolne są bardziej skłonni do zakładania przedsiębiorstw lub są bogatsi i częściej dokonują zakupu i w ten sposób tworzą popyt.

Należy również podkreślić, że w każdym przypadku w modelu była uwzględniona inna liczba zmiennych. W związku z tym działania związane z zachęcaniem Polaków do tworzenia własnych przedsiębiorstw również powinny być zróżnicowane, zapewne nie tylko w aspekcie uzależnionym od charakteru gminy. Szeroko rozumiany czynnik lokalny jest bardzo ważny, a odzwierciedleniem jego znaczenia jest nie tylko liczba istotnych zmiennych w każdym z trzech modeli, ale również lokalny charakter tych zmiennych [Lee i in. 2010].

Podsumowanie i wnioski

W działalności jednostek samorządu terytorialnego, w tym szczególnie w działalności gmin dopatrzeć się można wielu czynników mających istotny wpływ zarówno na tworzenie nowych podmiotów gospodarczych, jak również na rozwój już istniejących firm. Z przeprowadzonej analizy wynika, że we wszystkich rodzajach gmin do istotnych zmiennych wywierających wpływ na rozwój przedsiębiorczości zaliczyć można: dochody podatkowe – podatek od nieruchomości na mieszkańca (zł), mieszkania wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania (%), udział osób w wieku produkcyjnym (%), liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców.

Warto jednak podkreślić, że wśród analizowanych determinant nie wszystkie wywierały pozytywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości. Do zmiennych o negatywnym wpływie zaliczono udział osób w wieku produkcyjnym (we wszystkich gminach) oraz udział terenów zieleni w powierzchni ogółem (w gminach miejsko-wiejskich). Ponadto z analizy danych wynika, że wśród gmin miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich występuje znaczne zróżnicowanie istotności danych czynników. Najbardziej zbliżone w zakresie istotności zmiennych były gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, natomiast liczba istotnych zmiennych była dla gmin miejskich była zdecydowanie mniejsza.

Przedstawione w pracy wnioski mogą stanowić podstawę do potencjalnych decyzji w zakresie wsparcia tak istotnej w Polsce przedsiębiorczości.

Literatura

- Bank Danych Lokalnych, GUS, [online], www.stat.gov.pl, dostęp 10.06.2015.
- Borkowski B., Dudek H., Szczesny W. 2004: *Ekometria wybrane zagadnienia*, PWN, Warszawa, 17.
- Braziewicz-Kumor O., Bury P. 2011: *Dochodowe instrumenty wspierania przedsiębiorczości stosowane przez samorządy gminne w województwie świętokrzyskim w latach 2004-2010*, [w:] B. Filipiak (red.), *Finanse publiczne i rozwój przedsiębiorczości w regionach*, Zesz. Nauk. Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, nr 38/2011, Poznań, 31-34.
- Gadar K., Yunus N.K.Y. 2009. *The influence of personality and socio-economic factors on female entrepreneurship motivations in Malaysia*, International Review of Business Research Papers, vol. 5, no. 1, 149-159.
- Gnyawali D.R., Fogel D.S. 1994: *Environments for entrepreneurship development: key dimensions and research implications*, Entrepreneurship Theory and Practice, no. 18, 45, 55-56.
- Lee S.Y., Florida R., Acs Z. 2004: *Creativity and entrepreneurship: a regional analysis of new firm formation*, Regional Studies, vol. 38, no. 8, 886-887.
- Mikołajczyk B. 2006: *Wokół przedsiębiorczości i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] B. Mikołajczyk (red.), *Finansowe uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw z uwzględnieniem sektora MSP*, Difin, Warszawa, 207.

- Samitowska W. 2009: *Ekonomiczne aspekty wspierania przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny*, 392-393, [w:] B. Filipiak (red.), *Samorząd terytorialny w zintegrowanej Europie*, Zesz. Nauk., nr 526, Ekonomiczne Problemy Usług, nr 29, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Walczak D., Voss G. 2013: *New Possibilities of Supporting Polish SMEs within the Jeremie Initiative Managed by BGK*, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, vol. 4, no. 9, 759-760.

Summary

Development of the entrepreneurship is and will be one of the most important-factors of communes' development. It is entrepreneurships, mainly from the SME sector, that create workplaces and pay taxes. With regard to the above, the aim of the thesis is to define variables influencing the number of entrepreneurships in a specific commune. Getting to know such variables will allow for description of potential actions that should be taken by communes in order to positively influence the factors affecting the number of entrepreneurships on their area. The paper divides the variables in relation to the commune's type: rural, urban or urban and rural. It was found that in all types of communes the following significant variables exert an impact on the development of entrepreneurship: income tax – property tax per capita, flats equipped with central heating, share of people of working age, number of foundations, associations and social organizations per 1000 inhabitants.

Adres do korespondencji
dr Damian Walczak, mgr Agnieszka Żołądkiewicz
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Katedra Zarządzania Finansami
ul. Gagarina 13a, 87-100 Toruń
tel. (56) 611 46 34
e-mail: dwalczak@umk.pl, a_zoladkiewicz@umk.pl